

Grænser og territorial integritet er centrale institutioner i international politik. Modsat andre voldelige konflikter, der p.t. udspiller sig i verden, er Ruslands angreb på Ukraine et klart angreb på anerkendte grænser og territorial integritet.

Ukrainekrigen.

Kan Slesvigs grænseeksempel bruges til en fredsarkitektur i Ukraine?

KRONIK

Martin Klatt, lektor, Syddansk Universitet, Center for Grænseregionsforskning

I over en måned har der nu været krig i Ukraine, Europas kornkammer, efter at Rusland angreb landet 24. februar. Det skete for at beskytte etniske russere, der angiveligt var udsat for folkedrab af et nazistisk ukrainsk styre (ledt af en jødisk præsident).

Det er selvfølgelig nogle groteske påstande, men det er ikke første gang, mindretal og nationalt sindelag misbruges som argument til at føre krig og udøve rå magtpolitik. Det skete i 1938-39, da Hitler brugte sudetertyskerne til at opløse Tjekkoslovakiet.

Mindretalsargumentet blev også brugt i de slesvigske krige. Den "slesvig-holstenske sag" mobiliserede den tyske offentlighed og det første folkevalgte tyske parlament i Frankfurt i 1848. Bismarcks ultimatum og krig mod Danmark i 1864 byggede ligeledes på undertrykkelse af tyskheden i Slesvig: Østrigs og Preussens krigserklæring var i Det Tyske Forbunds navn.

Det internationale samfund greb ikke ind, men

England og Frankrig mæglede i fredsforhandlingerne i London efter slaget ved Dybbøl. Her drøftedes flere forslag for en ny grænse mellem Danmark og Tyskland, inklusive en eventuel inddragelse af befolkningen ved en afstemning. Som bekendt førte forslagene ikke til noget: grænserne var nærmest hellige og konsekvenser af en ny grænsedragning skønnedes uoverskuelige.

GRÆNSER OG TERRITORIAL integritet er centrale institutioner i international politik. Modsat andre voldelige konflikter, der p.t. udspiller sig i verden, er Ruslands angreb på Ukraine et klart angreb på anerkendte grænser og territorial integritet.

Sovjetunionens opløsning var ikke en løsrivelse, men en faktisk overvejende fredelig opløsning af et imperium. Unionens 15 republikker blev til selvstændige stater, inklusive Rusland.

Rusland er ikke Sovjetunionens efterfølger, selvom landet indtog Sovjetunionens permanente sæde i FN's Sikkerhedsråd og dets atomvåben. Da Ukraine afleverede atomvåben til Rusland i 1994, garanterede Rusland Ukraines territoriale integritet og grænser, inklusive Krim-Halvøen.

Alt dette betyder dog ikke, at Sovjetunionens opløsning og de mange nye grænser, der opstod i dens kølvand, ikke havde konsekvenser. Det har de nemlig haft i høj grad. Grænser ordner statssystemet og markerer suverænitet. En verden uden statsgrænser ville være anarki.

Grænser er en del af statens institutioner, fordi det er her, staten viser sin rolle som regelsætter. Når for-

valtningsgrænser bliver til statsgrænser, har det tit alvorlige konsekvenser i nærområdet. Det havde det faktisk også i Sønderjylland-Slesvig i 1920.

Handelsmønstre skal lægges om. Virksomheder mister markeder. Bønder mister adgang til deres jord. Familier bliver adskilt. Nye regler gælder. En ny stat konsoliderer sin uafhængighed ved at skabe fortællinger om en fælles historie, ved at styrke sproget og ved at oprette et uddannelsessystem præget af nationale fortællinger.

Nogle borgere identificerer sig så ikke nødvendigvis med denne nye stat. Herved opstår nationale mindretal, der dog også skal organiseres og institutionaliseres for at sikre et fredeligt samliv. Alle disse udviklinger kan vi se i Slesvigs historie efter 1920.

Strid om grænser har udløst konflikter og krige. I EU er de fleste grænsekonflikter imidlertid fortid. Man tænker på den tysk-franske forsoning efter anden verdenskrig. EF/EU er projekter til at overvinde grænser. Det betyder imidlertid ikke, at grænser og grænsekonflikter er forsvundet.

Det er nok de færreste, der ved, at Danmark faktisk har en grænsekonflikt med Island, Storbritannien og Irland. Den drejer sig om adgangsrettigheder til råstoffer, der kunne gemme sig i Nordatlanten, hvor Danmark varetager Færøernes interesser. Konflikten er blevet forhandlet ved FN's internationale havdomstol, men indtil videre uden løsning.

Et nyt fokus på grænser kan ses i EU, særligt siden migrationskrisen i 2015. Her blev EU's ydre grænser mere militariseret med mere elektronisk kontrol og hegn. Inden for EU er der kommet "midlertidig" græn-

VI GØR DIT KØRETØJ

FLOT OG KØREKLAR

RING OG FÅ ET GODT TILBUD FRA SPETTRUP AUTOLAK

PÅ TLF. 7565 2142 ELLER 2022 1142

Spettrup Autolak tilbyder en bred vifte af lakeringsopgaver.

Vi har gennem de sidste mange år lakeret på vores værksted i Spettrup ved Hedensted.

Her udfører vi alle typer af autolakering samt lakering af campingvogne.

PERSONBILER, LASTBILER, BUSSE, BÅDE, CAMPINGVOGNE, MOTORCYKLER,

TRAILERE M.M.

SPETTRUP AUTOLAK Lakkæden Danmark

NEDERHOLMSVEJ 34 | SPETTRUP | 8722 HEDENSTED | TEL.: 7565 2142 | MOBIL 2022 1142 | SPETTRUP@SPETTRUP-AUTOLAK.DK | SPETTRUP-AUTOLAK.DK

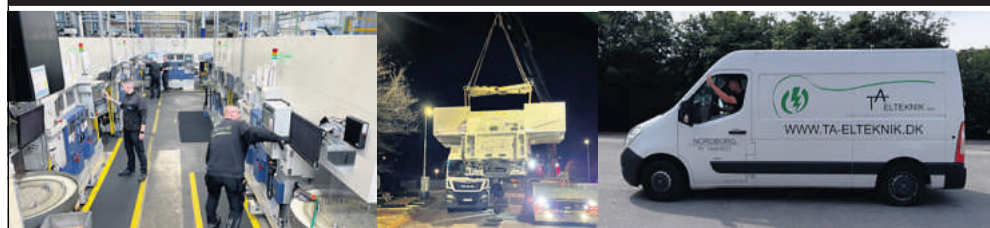
INDUSTRI

- Installationer
- Fejlfinding
- Vedligehold
- Maskinflytning
- Robotautomation

PRIVAT

- Installationer
- Varmepumper
- Ventilation
- IHC Control
- Ladestander

**DØGN
VAGT!**
7449 0227

Remisen 2 · Nordborg · Tlf. 7449 0227 · www.taelteteknik.dk

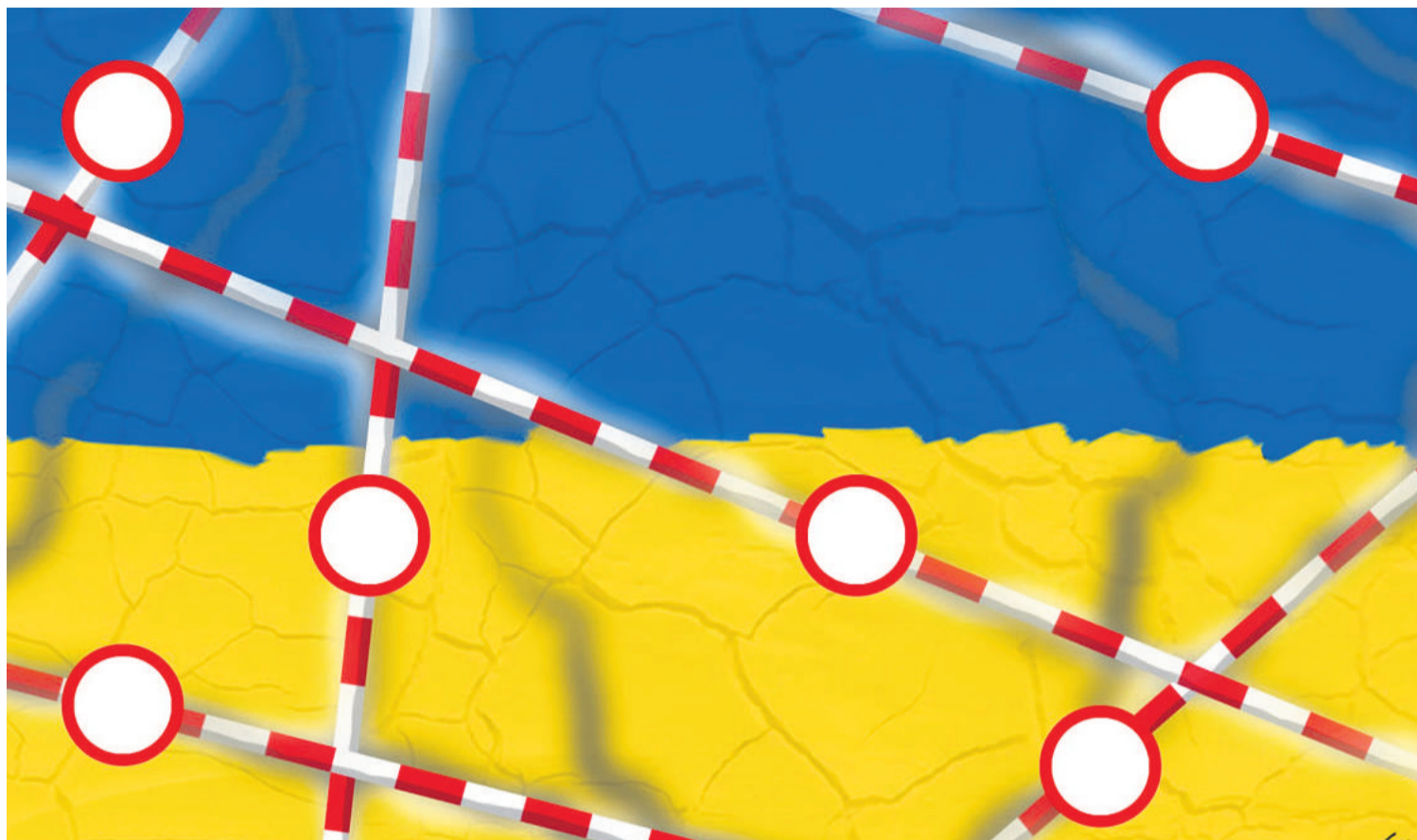

Illustration: Gert Ejton

sekontrol ved mange grænser inden for Schengen-området. Der findes desuden stadigvæk stærke uafhængighedsbevægelser i Catalonien, Skotland, Baskerlandet og Korsika. Brexit har vist, hvor følsom grænsen mellem Irland og Nordirland er. Hvordan drager man således stabile grænser?

SLESVIG ER HER et spændende eksempel, fordi 1920-grænsen er en helt ny grænse. Den skulle tilgodese folkenes selvbestemmelsesret, men det var også praktiske forhold, der resulterede i den såkaldte Clausenlinje. Denne linje, fastlagt allerede omkring 1900, blev promoveret af H.P. Hanssen, kom med i fredstrakten og blev så bekræftet ved folkeafstemningerne i 1920.

De fleste nye grænser er derimod tidligere forvaltningsgrænser. Det gælder landene i det tidligere Sovjetunionen og Eksjugoslavien. Det gælder faktisk også for stort set alle grænser i Latinamerika og Afrika. Der ved er grænserne ikke optimale i den forstand, at de ikke samler en sproglig-kulturel homogen befolkning

med fælles identitet, og heller ikke økonomisk sammenhængende regioner.

Ikke desto mindre er landene i Afrika og Latinamerika enige om at bevare grænserne for at undgå evig konflikt. Den Afrikanske Union, det vestafrikanske frihandelsområde ECOWAS og den sydamerikanske frihandelszone MERCOSUR er et forsøg på at overkomme grænsernes adskillende karakter, uden at røre ved dem.

Modellen for at afskaffe grænsernes adskillende karakter uden at afskaffe grænserne selv er dog stadigvæk EU. Det har gjort EU til en geopolitisk magtfaktor, nærmest uden at EU lagde mærke til det. Det gælder på reguleringsområdet, men også meget mere. Det er det tragiske i Ukraine-krigen. Navnet Ukraine betyder grænseland. Det gør Danmark faktisk også: en mark i middelalderens Europa var et grænseland, med en markgreve (fransk Marquis) som kongens grænsevagt.

På grund af sit valg af demokrati, liberal markedsøkonomi og integration i EU blev det til en udfordring for Rusland, der under Putin har udviklet sig til et na-

tionalistisk diktatur med en økonomi næsten udelukkende baseret på råstofudvinding.

KAN SLESVIGS EKSEMPEL så bruges til en fredsarkitektur i Ukraine? Det er afgørende at konstatere, at Slesvigspørgsmålet ikke blev løst i 1920, men i 1955. Den Kolde Krig nødvendiggjorde vesttysk oprustning og medlemskab i Nato. Den tog geopolitikken ud af Sønderjylland. Danmark og Tyskland blev til allierede i Nato og senere samarbejdspartnere i EF/EU. Dermed blev grænsekonflikten og mindretalskonflikten ubetydelig og pacificeret i en top-down-proces med København-Bonn Erklæringerne.

Kan det overføres til Ukraine? Det vil kræve, at Ruslands geopolitiske konflikt, med hvad Putins regering opfatter som "Vesten", bliver løst. Denne konflikt er dog i virkeligheden en værdikonflikt om demokrati, frihed og en regelbaseret verdensorden, hvor stater løser deres konflikter gennem forhandlinger og i internationale institutioner. En løsning ligger ikke lige for døren.

Holm's Anlægsgartneri Aps

Efterår og vinter er den bedste tid til beskæring

Vores specialer:

- Natursten og granit
- Belægning
- Planter
- Vedligehold

www.holmsanlaegsgartneri.dk • mail@holm6630.dk
Tlf. 74 84 17 55 • mobil 20 13 55 34

SEW-EURODRIVE—Driving the world

Service på gearmotorer og hastemontage.

SERVICE
24/7
+45 4395 8500

Lokalt servicecenter i Vejle.

- Reparation og service af gear og motorer
- Originale reservedele
- Udekørende mekaniske montører og automationsteknikere

SEW
EURODRIVE

SEW-EURODRIVE A/S
Servicecenter Vest
Bødkervej 2
DK-7100 Vejle
Tel +45 4395 8500

SEW-EURODRIVE A/S | sew@sew-eurodrive.dk | www.sew-eurodrive.dk